

Životné prostredie

REVUE PRE TEÓRIU A STAROSTLIVOSŤ O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

ROČNÍK XLII

5/2008

Obývatel'né mesto

Pojem obývatel'né mesto je zdanlivo úplne jasný. Bývanie bežne stotožňujeme s užívaním bytu. V skutočnosti ide o celý rad vzťahov obyvateľov k miestu, kde stabilne žijú. Bývanie sa neodohráva len za dverami bytu, na obsahu pojmu sa podieľa celé prostredie mesta. Sloveso bývať je vo viacerých jazykoch odvodené od slovesa byť. Bývanie je komplexná koexistencia s prostredím.

Obývatel'nosť mesta súvisí historicky v prvom rade s bezpečnosťou. Pocit sociálnej a súkromnej bezpečnosti a pohody ostal základným dôvodom, prečo ľudia majú radi mestá. V tomto roku žije v mestách polovica svetovej populácie, do r. 2050 to bude okolo 70 %. Rast mestskej populácie sa v podstate odohráva dvojako, mestá jednak „nasávajú“ obyvateľov z okolia, na druhej strane vidiecke obyvateľstvo vytvára tlak na mesto spojený s rôznymi očakávaniami.

Ak necháme bokom problém identifikácie obyvateľov s ich mestom a vnímanie dobrého obrazu mesta, ostane celý rad pevných faktorov zabezpečujúcich obývatel'nosť. Kvalita infraštruktúry je asi na prvom mieste. Tok energie, doprava, mestský metabolizmus sú základňou, z ktorej vyrastá viditeľná, architektonizovaná „obývatel'nosť“. Samotné objekty na bývanie sú, samozrejme, podstatné, aj prvoplánovo najprepracovanejšie. Infraštruktúra je krehká a zraniteľná. Pre obyvateľov je optimálne, keď ju nevnímajú ako problém, prípadne ju nevnímajú vôbec.

Mesto je najkomplexnejšia demonštrácia civilizácie a kultúry. Dosť dlho sme sa dopúšťali chyby, že sme udržateľnosť tohto supersystému spájali len so sociálnou, ekonomickou a environmentálnou stabilitou. Obývatel'né mesto musí byť stabilné a udržateľné aj kultúrne. Udržateľnosť kultúry mesta potrebuje kultúru udržateľnosti jeho obyvateľov. Užitočné a argumentačne príjemnejšie je, ak z rozmyšľania vynecháme pojem „kríza“. Potrebujeme udržať spôsob života, kvalitu života. Mesto ponúka v tomto smere nevyčerpatel'né možnosti.

Systém človek-dom-mesto už začína byť produktom iného programovania, ako sme poznali ešte v 20. storočí. Energetické bilancie budú začínať kalkulovaním disponibilných „darov“ prostredia, pokračovať kalkulovaním energetických recyklácií vnútri systému a len zvyškové deficity sa budú dopĺňať „vyrábanou“ energiou. To všetko v danom kultúrnom a stabilizovanom environmentálnom kontexte. Celosvetová iniciatíva solárnych miest s viacerými realizáciami je dôvodom na aspoň umiernený optimizmus. Človek sa bude musieť vzdať viacerých čiastkových slobôd, v nízkoenergetických, pasívnych či nulových domoch a bytoch treba prijať iné, špecifické životné scenáre. Udržateľný životný štýl sa bude transformovať na životný štýl udržateľnosti.

Urban sprawl – nekontrolované rozlievanie mesta do monokultúrnych obytných periférií – rozrieduje pôvodnú mestsť, mesto sa stáva administratívnym a nie priestorovo kompaktným, kultúrne komplexným fenoménom.

Veľkou výzvou súčasného urbanizmu a územného plánu je vnútromestský priestor. Jednou polaritou je „globálne city“ s extrémnou hustotou obyvateľov i budov, druhou možnosťou je romantické zotrvávanie na štruktúre mesta 19. storočia. U nás, žiaľ, prepukla skôr dobrodružná investorská eufória. Mesto ako inštitúcia sa s prekvapením prizerá a nemá reálnu moc proces ani primerane regulovať. Rany a jazvy zacelí čas a sila zvyku.

Robert Špaček

Obsah

J. Gregorová, R. Špaček: Kultúr- na udržateľnosť ako pod- mienka kultivovanej obýva- tel'nosti mesta	227
L. Vitková: Hustota urbánnych štruktúr	235
J. Keppl: Stratégia solárnych miest	240
P. Bláha: Slnečné mesto Zlaté Piesky	247
L. Feriancová: Nové trendy v záhradnej a krajinnej ar- chitektúre v kontexte mes- ta	252
Z. Rózová, E. Mikulová: Kom- pozično-estetické vlastnosti vegetačných úprav	256
P. Eliáš: Biotické invázie ako zá- porné externality	261
Tribúna	
I. Zavillová: O meste	265
M. Kováč: Možnosti využitia dažďovej vody v meste	269
M. Pančíková: Mesto jako pře- kážka	272
Aktuality	
M. Imrová Ciranová: Osem slo- venských kostolov zapísali do Zoznamu svetového de- dičstva	276
O. Hrnčiarová: Príkladný prí- stup k znižovaniu vlastnej uhlíkovej stopy	277
Recenzie	
K. Kis-Csáji: Xerothermné bioto- py Slovenska	278
R. Špaček: Veľká kniha o sluš- nosti	279

The Environment

REVUE FOR THEORY AND CARE OF THE ENVIRONMENT

Contents

J. Gregorová, R. Špaček: Cultural Sustainability as a Condition of Refined Habitableness of Town	227
L. Vitková: Density of Urban Structures	235
J. Keppl: Strategy of Solar Cities	240
P. Bláha: Solar City Zlaté Piesky	247
L. Feriancová: New Trends in the Landscape Architecture on the City Context	252
Z. Rózová, E. Mikulová: Composition-Aesthetic Character of the Vegetation Landscaping	256
P. Eliáš: Biotic Invasion as Negative Externalities	261
Tribune	
I. Zavillová: About City	265
M. Kováč: Utilization Possibilities of the Rain Water in the City	269
M. Pančíková: City as a Obstruction	272
News	
M. Imrová Círanová: Eight Slovak Churches Registered in the World Heritage List	276
O. Hrnčiarová: Exemplary Accesses to the Decreased Self Carbon Footprint	277
Reviews	
K. Kis-Csáji: Xerothermic Biotores in Slovakia	278
R. Špaček: Big Book on a Proper	279

VOLUME XLII

5/2008

Habitable Town

The term of habitable town is illusory clear. Dwelling is usually identified with using of flats. There are many relationships of inhabitants to the places they live in. Dwelling is not performed behind the flat doors, the whole town participates in the content of this notion. In many languages the verb to dwell is derived from the verb to be. Dwelling is a complex coexistence with the environment.

Habitableness of the town is historically connected mainly with the problem of safety. The feeling of social and private safety and contentment is the basic reason why people like the towns. In this year half of the world population live in towns, up to 2050 it will be cca 70 %. Growth of town population appears in two different ways, towns „absorb“ inhabitants from the surroundings, on the other side rural people evolve pressure on towns connected with different expectations.

Leaving aside the problem of inhabitants identification with their own town and perception of its good picture there are many fixed factors ensuring the habitableness. The infrastructure quality is on the first place. Energy flow, traffic, urban metabolism are the basis of visible, architectonized „habitableness“. Of course the dwelling objects are significant, also the best elaborated in primary plans. Infrastructure is brittle and vulnerable. The optimum for inhabitants is if they do not perceive it as a problem or they do not perceive it at all.

Town is the most complex demonstration of civilization and culture. We made mistakes for a long time, when sustainability of this supersystem we connected only with social, economical and environmental stability. Habitable town ought to be also culturally stable and sustainable. Sustainability of culture of town needs the culture of sustainability of its inhabitants. Useful and more pleasant is if we cut out the term „crisis“ from our thoughts. We need to sustain the mood and quality of life. In this sense town offers many unexhaustable possibilities.

The system man-house-town begins to be the product of different programming as we know in the 20th century. Energetical balances will start with calculation of disponibile „gifts“ of the environment, continue with calculation of energetical recylclations inside the system and only the remnant deficits will be completed by „produced“ energy in the given cultural and stabilized environmental context. The world-wide initiative of solar towns with various realizations is the reason for moderate optimism. Man ought to give up more partial liberties, in low-energetic, passive or zero houses and flats it is necessary to accept special life scenarios. Sustainable life style will be transformed into the life style of sustainability.

Urban sprawl – uncontrolled dispersion of towns into monocultural dwelling peripheries – it dilutes original urbanity, town becomes an administrative and not a spatially compact, culturally complex phenomenon.

The space inside the town is a great challenge of the present urbanism and land-use plan. On the one hand it is the „global city“ with extreme density of people and buildings, another possibility is to romantically remain in the structure of town in the 19th century. In our country, unfortunately, adventurous investment euphory was outbroken. Town as an institution wonderingly looks at it and it has no real power to regulate it. Time and force of habit will cure wounds and scars.

Robert Špaček